

О. О. Наумова

Колізія раціонального / ірраціонального в романі В. Домонтовича «Доктор Серафікус»

Центральна колізія психоаналізу – колізія раціонального / ірраціонального – стає центральною і в романі В. Домонтовича «Доктор Серафікус». Образ головного персонажа – парадоксального і дивакуватого вченого підтверджує, що людська психіка є складним утворенням, у якому повсякчас діють протилежні за своїм спрямуванням сили. Професор Комаха – типовий фрейдівський персонаж. Його внутрішній світ – це арена постійної боротьби між «Воно», силою неусвідомлюваних бажань на рівні інстинктивних потягів, та «Я» – свідомістю, що силкується привести ці бажання у відповідність до прийнятих суспільних норм. Доктор Серафікус – інтелектуал-професор, який усе своє життя присвятив книжкам, лекціям і бібліотеці. Потяг до наукової діяльності витискує з життя Серафікуса усі інші потяги. Але його наполеглива наукова праця – не що інше, як перетворена сексуальна енергія. Текст роману доводить, що предметом згнічення було не сексуальне бажання професора до жінок. Його приховані підсвідомі бажання – не що інше, як сексуальний потяг до чоловіків, який Серафікус сам у собі не усвідомлював.

Автор послідовно змальовує три «романи» Доктора Серафікуса: з Ірцею, Тасею і Вер. У стосунках Серафікуса з Тасею і Вер визначальним стає відсутність сексуального потягу Комахи. Його кохання – уявне, ілюзорне; це були вигадані романи, які існували тільки в уяві Комахи. Стосунки Серафікуса з Ірцею слід інтерпретувати як стосунки матері і дитини. Вони є ключем до розуміння образу відлюдькуватого професора. Сон відкриває професору його підсвідоме бажання – мати дитину (і не просто мати, а народити її власноруч, без участі жінки). Це бажання є відлунням колишньої фіксації на матері. Така фіксація призводить до розвитку інверсії. Четвертий роман Комахи, про який дізнаємося з «Доктора Серафікуса», – це гомосексуальні стосунки з Корвиним. Проте ці почуття теж не набули реального втілення, залишились платонічними. В. Домонтович називає їх дружбу «духовним шлюбом» на протилегу фізичному.